

1 Care sunt tipurile de termene relevante pentru procedurile civile?

Din punct de vedere procedural, termenul de procedură, ca definiție generală este intervalul de timp înăuntrul căruia trebuie îndeplinite anumite acte de procedură sau dimpotrivă, este interzisă îndeplinirea unor acte de procedură. Sediul materiei este reglementat prin dispozițiile art. 180-186 din Legea nr. 134 /2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare (act normativ care a intrat în vigoare la 15.02.2013).

Când vorbim de existența diverselor tipuri de termene aplicabile conform procedurii civile, acestea sunt toate clasificate, după modul în care acestea sunt stabilite, ca fiind termene legale, judecătorești sau convenționale (indiferent de natura acestora). Termenele legale sunt acelea pe care legea le stabilește în mod expres, acestea fiind în principiu fixe, astfel că nu pot fi scurtate sau prelungite de judecător sau de către părți (de exemplu, termenul de 5 zile pentru înmânarea citației). În mod excepțional, legea permite prelungirea sau scurtarea unor termene legale. Termenele judecătorești sunt acelea pe care le fixează instanța în cursul soluționării proceselor, pentru înfățișarea părților, pentru audierea martorilor, pentru administrarea celorlalte probe – înscrisuri, expertize, etc. Termenele convenționale sunt acelea care pot fi fixate de către părți, în cursul judecării litigiilor, fără a fi necesară încuviințarea instanței de judecată.

În funcție de caracterul lor, termenele procedurale sunt imperative (peremptorii), respectiv prohibitive (dilatatorii), primele fiind acelea în interiorul cărora trebuie îndeplinit un anumit act de procedură (de exemplu, termenele înăuntrul cărora trebuie exercitată o anumită cale de atac – apel, recurs, etc.), iar cele prohibitive sunt acelea în interiorul cărora legea interzice efectuarea oricărui act de procedură.

Un alt criteriu de clasificare al termenelor este legat de sancțiunea aplicabilă în cazul nerespectării lor, în acest caz fiind vorba de termene absolute și termene relative. Termenele absolute, în caz de nerespectare, afectează în cele din urmă validitatea actelor de procedură, în timp ce în cazul nerespectării termenelor relative, chiar dacă nu aceasta nu atrage în mod necesar o invalidare a actelor de procedură, poate determina impunerea unor sancțiuni disciplinare sau pecuniare pentru cei vinovați (termenul de pronunțare, termenul de redactare, etc.).

În sfârșit, în raport cu durata lor, termenele pot fi pe ore, pe zile, pe săptămâni, pe luni și pe ani, această clasificare fiind prezentă și în textul art. 181 din Codul de procedură civilă. În plus, există situații particulare în care legea nu determină în mod concret un anumit tip de termen (oră, zi, etc.), ci un moment până la care se poate face actul de procedură (de exemplu, cazul contestației la executare, care se poate face până la ultimul act de executare) ori prevederi care indică faptul că actul trebuie îndeplinit „neîntârziat” sau „de îndată” ori „de urgență”.

2 Lista diferitelor zile considerate zile nelucrătoare conform Regulamentului (CEE, Euratom) nr. 1182/71 din 3 iunie 1971.

În legislația română, zilele nelucrătoare sunt toate zilele de sâmbătă și duminică, la care se adaugă zilele de sărbătoare legală 1,2 ianuarie (Anul Nou); 6 ianuarie (Bobotează); 7 ianuarie (Sf. Ioan Botezătorul); 24 ianuarie (Ziua Principatelor Române); Paștele – 2 zile în funcție de datele calendaristice (include Vinerea Mare); 1 Mai (Ziua Muncii); 1 Iunie (Ziua Copilului); Rusaliile – 1 zi în funcție de datele calendaristice; 15 august (Adormirea Maicii Domnului); 30 noiembrie (Sf. Andrei); 1 decembrie (Ziua Națională); 25,26 decembrie (Crăciunul).

3 Care sunt normele generale aplicabile termenelor în diferitele proceduri civile?

Regulile aplicabile în materie de termene sunt cele prevăzute de art. 180-186 din Codul de procedură civilă.

4 Atunci când o anumită acțiune sau formalitate trebuie efectuată într-un anumit termen, care este momentul de la care începe să curgă termenul?

Fiecare termen are un punct de plecare și un punct de împlinire, între care se situează durata.

În legătură cu punctul de plecare, art. 184 alin. 1 din Codul de procedură civilă, stabilește că termenele încep să curgă de la data comunicării actelor de procedură, dacă legea nu dispune altfel.

Există însă și cazuri în care comunicarea actului care este stabilit ca punct de plecare al termenelor poate fi înlocuit de alte acte echivalente (situații de echipolență). Astfel, comunicarea actului care face să curgă termenul este înlocuită în unele cazuri de alte acte, care constituie ele punctul de plecare al termenului (de exemplu, cererea de a se comunica actul către partea adversă, depunerea cererii de apel ori comunicarea somației de executare).

Prin derogare de la norma generală, există și situații în care termenele încep să curgă de la alte momente decât comunicarea, și anume de la pronunțare (constatarea perimării, completarea hotărârii); de la momentul încuviințării probei (pentru depunerea în termen de 5 zile a sumelor necesare sau listei de martori), de la momentul afișării unor acte (termenul de 5 zile pentru publicația de vânzare a unui imobil).

În legătură cu punctul de împlinire, acesta este definit ca fiind acela în care efectul termenului se realizează, încetând astfel posibilitatea de a mai efectua actul în vederea căruia a fost acordat termenul (în cazul termenelor imperative) ori dimpotrivă, determină/marchează nașterea dreptului de a îndeplini anumite acte de procedură (cazul termenelor prohibitive).

5 Data de la care începe să curgă termenul poate fi afectată sau modificată ca urmare a metodei de transmitere ori de notificare sau comunicare a actelor (notificare personală prin agent procedural sau prin poștă)?

În intervalul cuprins între punctul de plecare și punctul de împlinire termenele curg continuu, fără posibilitatea, în principiu, de a fi întrerupte ori suspendate. Cu toate acestea, cazul de împiedicare datorită unei împrejurări mai presus de voința părții – la care se referă art. 186 din Codul de procedură civilă – constituie un motiv de întrerupere a termenelor procedurale. La acest caz se mai adaugă și alte câteva situații speciale de întrerupere: (e.g. întreruperea termenului de apel - art. 469 din Codul de procedură civilă). Totodată, legea prevede că termenul procedural poate fi și suspendat (ca în cazul termenului de perimare – art. 418 din Codul de procedură civilă). Dacă termenul s-a întrerupt potrivit art. 186 din Codul de procedură civilă, după încetarea împiedicării începe să curgă un termen invariabil de 15 zile, indiferent de durata termenului întrerupt. În caz de suspendare, cursul termenului va continua de la punctul la care s-a oprit, fiind inclus aici și timpul scurs înaintea suspendării termenului.

Potrivit art. 183 din Codul de procedură civilă, actul de procedură, depus înăuntrul termenului prevăzut de lege prin scrisoare recomandată la oficiul poștal sau depus la un serviciu de curierat rapid ori la un serviciu specializat de comunicare ori trimis prin fax sau e-mail, este socotit a fi făcut în termen. Actul depus de partea interesată înăuntrul termenului prevăzut de lege la unitatea militară ori la administrația locului de deținere unde se află această parte este, de asemenea, considerat ca făcut în termen. Recipisa oficiului poștal, precum și înregistrarea ori atestarea făcută, după caz, de serviciul de curierat rapid, de serviciul specializat de comunicare, de unitatea militară sau de administrația locului de deținere, pe actul depus, precum și menținerea datei și orei primirii faxului sau a e-mail-ului, astfel cum acestea sunt atestate de către calculatorul sau faxul de primire al instanței, servesc ca dovadă a datei depunerii actului de către partea interesată.

6 În cazul în care termenul este declanșant de producerea unui eveniment, ziua în care evenimentul a avut loc se ia în considerare la calcularea termenului?

Termenele pe zile se calculează, potrivit art. 181 din Codul de procedură civilă, după sistemul exclusiv, adică pe zile libere, nefiind luate în calcul nici ziua din care el începe să curgă – dies a quo – și nici ziua în care se sfârșește – dies ad quem, fiind aplicabile regulile indicate în legătură cu punctul de plecare, astfel cum au fost prezentate la punctul 4.

Termenele pe zile se socotesc întotdeauna pe zile întregi, dar actul poate fi depus numai în orele în care serviciile instanței sunt funcționale. Acest neajuns poate fi însă înlăturat prin trimiterea actului de procedură prin poștă, agentul poștal menționând data precum și modalitatea comunicării efective către destinatar. A se vedea și răspunsul de la întrebarea 4.

7 Atunci când termenul este exprimat în zile, numărul de zile indicat include zilele calendaristice sau zilele lucrătoare?

De exemplu, dacă o persoană trebuie să acționeze sau i se comunică un act luni, pe data de 4 aprilie 2005 și i se cere să răspundă în termen de 14 zile de la notificare, aceasta înseamnă că va trebui să răspundă înainte de:

marți, 19 aprilie (zilele calendaristice) sau

vineri, 22 aprilie (zilele lucrătoare)?

Răspunsul corect este acela că numărul de zile indicat include zilele calendaristice. Persoana trebuie să acționeze efectiv până în data 19 aprilie, inclusiv.

8 În ce situații termenul este exprimat în săptămâni, luni sau ani?

Potrivit art. 182 din Codul de procedură civilă, termenele statornicite pe ani, luni sau săptămâni se sfârșesc în ziua anului, lunii sau săptămânii corespunzătoare zilei de plecare.

Termenul care, începând la 29, 30 sau 31 ale lunii, se sfârșește într-o lună care nu are o asemenea zi, se va socoti împlinit în ziua cea din urmă a lunii.

Termenul care se sfârșește într-o zi de sărbătoare legală, sau când serviciul este suspendat, se va prelungi până la sfârșitul primei zile de lucru următoare.

9 Când expiră termenul dacă este exprimat în săptămâni, luni sau ani?

Termenul pe săptămâni, luni sau ani expiră în ziua corespunzătoare din ultima săptămână ori lună sau din ultimul an. Dacă ultima lună nu are zi corespunzătoare celei în care termenul a început să curgă, termenul se împlinește în ultima zi a acestei luni. Când ultima zi a unui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul se prelungește până în prima zi lucrătoare care urmează.

10 Dacă termenul expiră într-o sâmbătă, într-o duminică, într-o zi de sărbătoare națională sau într-o zi nelucrătoare, este acesta prelungit până în prima zi lucrătoare următoare?

Da, atunci când ultima zi a unui termen cade într-o zi nelucrătoare, termenul se prelungește până în prima zi lucrătoare care urmează.

11 Există condiții în care termenele sunt prelungite? În ce condiții se acordă aceste prelungiri?

În Codul de procedură civilă, în art. 184 se precizează că termenul procedural se întrerupe și un nou termen începe să curgă de la data noii comunicări în următoarele cazuri:

când a intervenit moartea uneia dintre părți; în acest caz, se face din nou o singură comunicare la ultimul domiciliu al părții decedate, pe numele moștenirii, fără să se arate numele și calitatea fiecărui moștenitor;

când a intervenit moartea reprezentantului părții; în acest caz, se face din nou o singură comunicare părții.

Termenul procedural nu începe să curgă, iar dacă a început să curgă mai înainte, se întrerupe față de cel lipsit de capacitate de exercițiu ori cu capacitate de exercițiu restrânsă, cât timp nu a fost desemnată o persoană care, după caz, să îl reprezinte sau să îl asiste.

12 Există termene pentru introducerea căilor de atac?

Da, există termene speciale, particulare unor domenii ale dreptului. Termenele generale de apel și recurs sunt de 30 de zile în Codul de procedură civilă. În anumite materii (proceduri speciale), spre exemplu în cazul ordonanței președințiale, termenul de apel este de 5 zile, fiind mai scurt decât termenul de drept comun pentru exercitarea căii de atac.

13 Pot instanțele să modifice termenele, în special termenele de înfățișare în instanță sau să stabilească o dată specială pentru înfățișare?

Răspunsul este afirmativ, în sensul că în anumite cazuri excepționale, legea permite judecătorului scurtarea acestuia (de ex. art. 159 din Codul de procedură civilă – în legătură cu termenul pentru înmânarea citației cu 5 zile înaintea termenului de judecată).

14 Când un act destinat unei părți care își are reședința într-un loc în care ar putea beneficia de o prelungire a termenului este notificat într-un loc unde persoanele nu beneficiază de o astfel de prelungire, persoana destinatară pierde beneficiul extinderii termenului?

Conform dispozițiilor art. 1088 din Codul de procedură civilă, în procesul civil internațional instanța aplică legea procesuală română, sub rezerva unor dispoziții exprese contrare. A se vedea și răspunsul de la întrebările 5, 11 și 16.

15 Care sunt consecințele nerespectării termenelor?

Așa cum s-a arătat, în cazul nerespectării unui termen absolut este afectată în cele din urmă validitatea actelor de procedură, iar în cazul nerespectării termenelor relative, chiar dacă nu atrag în mod necesar o invalidare a actelor de procedură, pot determina impunerea unor sancțiuni disciplinare sau pecuniare pentru cei vinovați (termene de pronunțare, termene de redactare, etc.)

Nerespectarea termenelor procedurale poate conduce la diferite sancțiuni, astfel:

nulitatea actului de procedură;

decăderea din termenul prevăzut pentru îndeplinire actului;

perimarea cererii adresată instanței;

prescripția dreptului de a obține executarea silită;

sancțiuni pecuniare;

sancțiuni disciplinare;

obligația de refacere sau completare a actului îndeplinit fără îndeplinirea formelor legale;

obligația de despăgubire a părții vătămate prin încălcarea formelor procedurale.

În Codul de procedură civilă, în art. 185, se precizează că, atunci când un drept procesual trebuie exercitat într-un anumit termen, nerespectarea acestuia atrage decăderea din exercitarea dreptului, în afară de cazul în care legea dispune altfel. Actul de procedură făcut peste termen este lovit de nulitate. În cazul în care legea oprește îndeplinirea unui act de procedură înăuntrul unui termen, actul făcut înaintea împlinirii termenului poate fi anulat la cererea celui interesat.

16 Dacă termenul expiră, care sunt căile de atac la care pot apela persoanele care nu au respectat termenele, respectiv părțile aflate în culpă?

În Codul de procedură civilă, în art. 186, se precizează că partea care a pierdut un termen procedural va fi repusă în termen numai dacă dovedește că întârzierea se datorează unor motive temeinic justificate. Partea va îndeplini actul de procedură în cel mult 15 zile de la încetarea împiedicării, cerând totodată repunerea sa în termen. În cazul exercitării căilor de atac, această durată este aceeași cu cea prevăzută pentru exercitarea căii de atac. Cererea de repunere în termen va fi rezolvată de instanța competentă să soluționeze cererea privitoare la dreptul neexercitat în termen. Când partea este în culpă nu există remedii procedurale.

Ultima actualizare: 01/09/2023

Versiunea în limba națională a acestei pagini este administrată de punctul de contact RJE respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Nici RJE

și nici Comisia Europeană nu-și asumă nicio răspundere sau responsabilitate în legătură cu informațiile sau datele pe care le conține ori la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.